

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vnica Religione, Stvdio Catholicorvm Principvm, In
Repubblica Conservanda, Liber vnus**

Lens, Jean de

Coloniae Agrippinae, 1579

VD16 L 1181

luxta scripturas sanctas hoc esse debere studium principum
Christianorum, vt vnica in republica, eaque Catholica Romana religio
obtineat. Cap. IX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30005

*In pasto-
rali.*

conditores iusta decernere: tum per facile est, ut eos qui vitijs contrarijs Rempublicam labefactent, intelligamus ex Deo non regnare: non quod ijs imperandi nulla insit potestas, propter quam iure meritoq; honorentur: sed quod eorum administratio, ratioq; regendi à sapientiæ consilijs aliena, non ex Deo, neq; ex charitate subditis consulendi, sed ex dominandi libidine oriatur. Ex se (inquit B. Gregorius) non ex arbitrio rectoris regnât, qui nullis fulti virtutibus, nequaquã diuinitus vocati, sed sua cupidine accensi, culmen regiminis rapiunt potius, quàm assequuntur. Quos tamen internus iudex & prouehit, & non cognoscit: quia quos permittendo tolerat, profectò per iudicium reprobationis ignorat. Et hactenus quidem ostendimus frustra prætexi ab hæreticis crimina principum, cùm eis non libuerit obedire: constitutumque est hoc esse Reipublicæ stabilimentum, si cordatè, si sincerè obtèperetur superioribus, siue boni sint ij, siue mali. Id quod præstare subditis vera quidem religio solet: falsa verò & adulterina suffurari.

Iuxta scripturas sanctas hoc esse debere studium principum Christianorũ, vt vnica in Republica, eaq; Catholica Romana religio obtineat.

C A P V T I X.

POsteaquam ostendimus ex ijs rebus, sine quibus aut nulla respublica, aut certè stabilis non est, vnicam in ea religionem, eamq; præcipuè Catholicam & Romanam, cæteris omnibus repudiatis, & quoad fieri potest, nullum

nullum exercitium habentibus, conseruan-
 dam esse: iuuerit (opinor) modo studia princi-
 pum intueri, cuiusmodi & esse debeant & fue-
 rint erga religionem, ex quo illi Christiani es-
 se cœperunt. Et initio quidem nascentis eccle-
 siæ, cum adhuc sub infidelibus principibus i-
 ipsa laboraret, solo verbi vitæq; sanctæ præ-
 conio, tanquam tubis illis mysticis resonan-
 tibus, muros Hierochontinos subuertebat,
 & impiam, in quibus poterat, demoliebatur
 ciuitatem. Non armorum adhibebat vim,
 quorum nondum potestatem acceperat in vl-
 lis principibus, non persecutionem facie-
 bat, sed patiebatur, fortiterque patiendo &
 vincebat, & crescebat. Non erat superioribus
 nec impijs quidem illis, obstrepera: non vlli
 magistratui, in quacunque ciuitate peregrina-
 retur, nouis rebus studendo molesta: nec mo-
 dō nihil earum legum rescidit aut destruxit,
 quibus salua pietate pax terrena vel conqui-
 ritur, vel tenetur, verū etiam seruauit atq;
 sequuta est. Vnde & ab ipsis Christiani nomi-
 nis hostibus, vt certē à Plinio secūdo in ijs lit-
 teris quas ad Traianum imperatorem Gallie
 præfectus scripsit, laus hæc primis Christianis
 tributa reperitur, nihil ipsos cōtra principū
 leges agere solitos, sed obedienter imperata
 facere, quæ cum religione minimè pugnare iu-
 dicauissent. Quid? quod nec in ipsa quidē de-
 lubra deorum passim violenti fuerunt, nec
 publica sacrificia, quamuis impia, turbanda
 sibi esse putauerunt, etiamsi non rarō ingenti
 multitudine præualerēt? Vera quippe religio

patiens est, modesta, grauis, legitimi ordinis,
 tranquillitatis, pacis amās: nec mali tantum-
 modo veritatem fugiens, sed etiam speciem.
 Quid verò contra his turbulentius quos spi-
 ritus schismaticus inuasit? quid violentius?
 quid magis irrequietum? Facilius enim cum
 impijs vera religio pacem concordiamq; ser-
 uat, quoad finit ratio pietatis, quàm cum pijs
 falsa religio. Itaque illa fuerunt Ecclesie na-
 scentis exordia, vt in perferendis aduersarijs,
 patientiæ, modestiæ, mansuetudinis & humi-
 litatis virtutibus refulgeret: atque ea condi-
 tio, vt suis esset ab hostibus vndiq; circumfu-
 sa, ac inter eos nihilominus & staret inuicta,
 & incrementa suscipere toto orbe terrarum.
 Quo sic nimirum admirabilis appareret vir-
 tus crucis, neque illi progressus ecclesie hu-
 manis attribuerentur auxilijs: quod euenis-
 set tamen facilè, si mox à principio reges ha-
 buisset, qui vi gladium obsistentes euange-
 lio nationes subegissent. Sicut enim non phi-
 losophos & oratores, mundi q; huius sapien-
 tes elegit, per quos celesti doctrina hominum
 gen^{er} imbueret: sed illiteratos piscatores, quo-
 rum opera & philosophos atq; oratores in Ec-
 clesie retia pertraheret: ne videlicet humanis
 ascriberetur ingenijs cōuersio gentiū, in qua
 suæ gratiæ energiam Deus illustrem apparere
 volebat: ita ad ecclesie defensionem vel ampli-
 ficationem, noluit ab initio principum armis
 vti: vt palam fieret non humana aliqua præ-
 sumptione aut virtute, sed diuina prorsus sa-
 pientia & potestate, cui resisti haud queat, no-
 uam

uam sub nomine Crucifixi religionē introdu-
 ci atq; stabiliri inter gentes. Vnde ait quidā il-
 lorum pene temporū homo, ex plurimis re-
 bus visum esse sibi, dogma Christianorum di-
 uina prouidentia constituisse, tantoq; proces-
 sisse clemento, maximè tamē ex persecutio-
 ne gentilium. Hoc autem cum satis illustre
 redditum est, frustrā per annos complures à
 potentissimis monarchis oppugnata Christi
 familia, tandē aliquādo & reges ipsos ac prin-
 cipes Christo seruire oportuit: ne vel eos qui
 sublimiore hic essent potestate præditi despi-
 cere, atque à spe salutis reijcere, vel etiam non
 posse ad se cōuertere putaretur. Deinde vt his
 quoque coronis ornata & magnifica appare-
 ret eius ecclesia, quam se dixerat positurum
 esse in superbiam seculorum. Denique voluit
 impleri quod scriptum est per Isaiam: Aedifi-
 cabunt filij peregrinorum muros tuos, & re-
 ges eorum ministrabunt tibi: & aperiētur por-
 tæ tuæ iugiter, die ac nocte non claudentur,
 vt adferatur ad te fortitudo gentium, & re-
 ges earum adducantur. Gens enim & regnum
 quod non seruierit tibi, peribit: & gentes soli-
 tudine vastabuntur. Et rursus. Erunt reges
 nutritij tui, & reginæ nutrices tuæ. Vultu
 in terram demisso adorabunt te, & pulue-
 rē pedum tuorū lingēt. Et aliàs: Viri sublimes
 ad te transibunt, & tui erunt: post te ambula-
 bunt, vincti manicis pergent, & te adorabūt,
 atq; deprecabuntur. Porrò adductis ad Chri-
 stum regibus, quid esse potest, in quo lauda-
 bilius authoritate sua potestateque vtantur,
 quàm

*Li. i. tri-
 par. hist.
 cap. 8.*

Isaia 60.

Isaia 49.

Isaia 45.

quàm si Christi Ecclesiam, cuius sunt filij, aduersus inimicos eius, omnibus opibus viribusque propugnent? Quid verò turpius atque indignius, quàm vt regni sui hostes arceant armis atque propulsent: Ecclesiam verò matrem, quæ illos in Christo genuit, suo gremio fouit, suæ doctrinæ lacte nutriuit, hostiliter vastari patiantur? vt temporariam quandam pacem, tranquillitatem, cōcordiam in regno suo curent: in fide verò & religione consensionem non curent? & vt regni sui statum quàm florentissimā efficiant, elaborent, domus verò Dei decore nihili pendant? vt læsæ maiestatis reos grauibus supplicijs afficiant: ad blasphemias verò in Deum voces aures clausas habeant? Itaque si regibus illius honos, à quo in alios accepere potestatem, curæ esse debet: & si illi ferendum auxilium est, cuius partu veram vitam & salutem sunt assequuti: profectò hæreticos & alios quoscunque, qui diuinum nomen impijs vocibus maculant, & grauisima ecclesiæ inferunt damna, non coercere modò districtis in eos gladijs poterunt, sed etiam officij potestatisque ratione debebunt. Pertinet hoc omnino ad principes seculi Christianos quod D. Augustinus ait, vt pacatam suis temporibus velint matrem suam ecclesiã habere, vnde spiritualiter sunt nati. Idcirco Leo Pontifex furētibus in ecclesiam Euty-chianis hereticis, imperatorem Leonem eiusmodi litteris censuit admonendū: Debes imperator incunctanter aduertere, regiã potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed

*Tract. II.
in Ioannē*

Epist. 75.

ma-

maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam: ut ausus nefarios comprimendo, & quæ bene sunt statuta defendas, & veram pacè his quæ sunt turbata restituas. Scripsit idem Pontifex *Epist. 76.* epistolam ad Anatholium Episcopum Constantinopolitanum, in qua & eum castigat quòd perniciofa quadam patientia hæreticos toleraret, & admonet, ut à principe poscat opem ad eosdem comprimèdos: Illud (inquit) sanè plurimum mihi displicere significo, quod inter dilectionis tuæ clericos quidam esse dicuntur, qui aduersariorum conniueant prauitati, & vasa iræ vasis misericordiæ miscantur. Quibus inuestigandis & seueritate congrua coercendis, debet diligentia tua vigilanter insistere: ita ut his quibus prodesse non potuerit correctio, non parcat abscissio. Oportet enim nos euangelici meminisse mandati, quod ab ipsa veritate præcipitur, ut si nos oculus, aut pes, aut dextera scandalizauerit manus, à compage corporis auferatur: quia melius fit, his in ecclesia carere membris quàm cum ipsis in æterna ire supplicia. Nam superfluo extra ecclesiam positus resistimus, si ab his qui intus sunt, in ijs quos decipiunt vulneramur. Abijcienda prorsus pestifera hæc à sacerdotali vigore patientia est, quæ sibimet, peccatis aliorum parcendo, non parcat. Sicut Heli quondam sacerdos filiorum suorum delicta tolerando, cum ipsis diuinæ iustitiæ sententiam meruit experiri, quia segni indulgentia dissimulauit plectere peccatores. Quantum itaque opportunitas inuitat officij, religiosif-

giosissimum principē dilectio tua studeat frequentare, & non solum regiam, sed & sacerdotalem ipsius mentē precib. meis obsecrare perfiste, vt memor cōmunis fidei, quā spiritu sancto docente suscepimus, omnia hæreticorum machinamenta confringat: neq; quicquā illis in ecclesijs Christi licere patiatur, ne in eorum potestate sint diuina mysteria, quibus in domo Dei pro scelerum suorum magnitudine nec habitandi ius residet, nec orandi. Hæc doctissimus prudentissimūque Pontifex: probè scilicet intelligens has esse pij principis partes, ecclesiæ præfectis assistere, suaque auctoritate & seueritate opitulari, ad repurgandas perniciosæ doctrinæ sordes, atque ad confringenda (vt ait) machinamenta hæreticorum: quemadmodum & Ezechias, & Iosias Sacerdotibus quondam ac Leuitis affuerunt potentia suæ præsidij, ad idololatriam exterminandam. Est enim hic ordo, vt primum de doctrina iudicent sacerdotes, iuxta id quod scriptum est: Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est. Deinde vt iidem vigilantia pastorali curent definita retineri à populis, errantes reuocēt quos possint, docendo, corripiendo: quos autem sanare haud queant, abscindant, atque vt putrida membra resacent à compage corporis. Denique si nec isto modo pernicies arceatur, Catholici principis implorēt opem, vt adiutor esse velit ad communis matris tutelam. Est enim præfectis quidem ecclesiasticis spiritualis

Malac. 2.

lis gladius, quem in sceleratos, suisque in sceleribus obfirmatos exerunt subinde, dum ab Ecclesiæ visceribus & communione diuellunt, diuinæque protectionis nudatos præsidij, in potestatem Sathanæ tradunt: quo nimirum tanti mali, in quo versentur, magnitudine percussi, tandem aliquando resipiscant. Verùm cum ea multorum mentibus offusa caligo est, ut animi mala atque pericula nec videant nec curent omnino: sola verò ea quæ sensu percipiunt pertimescant, alium profectò gladium, qui & videatur & sentiatur, & maiorem afferat metum, educi subinde necesse est à propugnatoribus Ecclesiæ: Quæ tanquam pia & sedula mater omnem dat operam, ut profugientes à se filios, aut à suis auulsos vberibus, in gremium suum redire compellat: modò per Ecclesiæ præsules excommunicationis virga feriendo, modò per reges & principes, ubi priorem illam seueritatem contempserint, etiam exilij, vel mortis interminatione terrendo. Nam quemadmodum is qui pestem patriæ, qui ciuium pernicient nefariè moliatur, non ut perditus ciuis, sed ut hostis importunissimus infestissimisque tractandus est: ita illum qui non iam Christianorum more, Christianæ disciplinæ leges ac pœnas pertimescat, sed ut hostis, omni ratione impugnet, omni arrogantia contemnat, non ut perditum Christianum, excommunicationis gladio coerceri, sed ut prophanum & impium Dei atque ecclesiæ hostem, conspicuis istis

com-

communibusque facinorosorum supplicijs
 affici par est. Quanquam enim quod Dei
 famulus Moyses in multos gladio vindica-
 uit: quod Phinees sacerdos adulteros si-
 mul inuentos ferro ultore confixit: significa-
 uerit (Augustino quidem interprete) quid
 Li. de fi- degradationibus & excommunicationibus
 de opo rib. ca. 2. esset faciendum, cum in Ecclesiæ disciplina,
 quemadmodum ait ipse, visibilis fuerat gla-
 dius cessaturus: tamen extra eam quæ Eccle-
 siæ propria est, & quæ per illius præfides ad-
 ministratur disciplinam, visibilem interdum
 gladium educi necesse est: in eos sanè maxi-
 mè, qui ecclesiasticæ disciplinæ gladium inui-
 sibilem, quod eum nec videant, nec sentiant,
 lædere minimè putant. Quæ res vt opera
 Christianorum principum circûspectè et pru-
 denter agatur, ad vigilantiam Ecclesiæ præsu-
 lum & curâ pertinet: quæadmodum hoc Leo
 sanctissimus cum exemplo suo, tum & litte-
 ris supra commemoratis ostendit. Qui profe-
 cto si illorum opem cum res postulat non im-
 plorarent, non modo non esset eorû laudâda
 patientia, verùm etiam negligentia iure meri-
 toq; damnâda: non quod semetipfos vitamq;
 suam negligere, sed Christi Ecclesiam viderentur.
 Neque enim & Beatus Apostolus
 vitæ suæ temporariæ consulebat, sed Eccle-
 siæ Dei, quando hostrium suorum consilium,
 Tribuno vt proderetur, effecit. Quo fa-
 ctum est, vt eum miles armatus deduceret, ne
 præfidijs destitutus, illorum pateret insidijs.
 Romanas quoque leges implorare minimè
 dubi-

dubitauit, ciuem Romanū se esse proclamās:
 quos tum affligi verberibus non licebat. De-
 nique ne Iudæis ipsum interimere cupienti-
 bus traderetur, Cæsar̄is poposcit auxilium,
 Romani quidē principis, sed minimè Chri-
 stiani. Quibus factis suis nō id satis ostendit
 quid facere postea deberent Christi dispensa-
 tores, quando imperatores Christianos peri-
 clitante Ecclesia reperient? Sic igitur tempo-
 rum ordo voluebatur, vt prius Iudæi atque
 gentiles Christum eiusq; præcones occiderēt,
 ac se interim his factis arbitrarētur obsequiū
 præstare Deo, dum scilicet impleretur illud:
 Quare fremuerūt gentes, & populi meditati
 sunt inania? Astiterunt reges terræ, & princi- *Psalm. 2.*
 pes conuenerunt in vnum, aduersus Domi-
 num, & aduersus Christum eius. Inter quos
 inimicorum crucis Christi furores, elucebat
 inuicta Martyrum patientia, sanguisque ille
 tot in locis effusus, velut multiplicādis Chri-
 stianis semina copiosè præbebat. Postea verò
 cum impletum esset illud: Et adorabunt eum
 omnes reges terræ, omnes gentes seruiant ei; *Psalm. 31.*
 ipsi illi reges terræq; principes ad Christi re-
 gnum honorēmque tuendum, scepra sua &
 vires conferre debuerunt.

*Dissoluuntur argumenta quadam, ex ratione
 scripturisque petita, qua supradicta conuellerentur.*

CAPVT X.

NEquè verò est quod quisquam dicat ijs-
 dem artibus regnū facile retineri, qui-
 bus